„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

Недељом излази уз „Заставу“ забавно-поучни лист „Завичај.“

ЦЕНА ЈЕ ОБА
за Аустро-Угарску:

Са „Завичајем“:		Без „Завичаја“:	
на годину	16 ф.	на годину	14 ф. —
на по године	8 „	на по године	7 „ —
на ¼ године	4 „	на ¼ године	3 „ 50
на 1 месец	1 40	на 1 месец	1 „ 20

ЗАСТАВА.

За Србију:
(у сребру.)

Са „Завичајем“:		Без „Завичаја“	
на годину	40 дин.	на годину	35 дин.
на по год.	20 „	на по године	17½ „
на ¼ год.	10 „	на ¼ године	9 „
		на 1 месец	3 „

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ РУКОПИСИ не враћају се натраг.

БРОЈ 79. **У НОВОМЕ САДУ, У НЕДЕЉУ 21. МАЈА (2. ЈУНА) 1878.** **ГОДИНА XIII.**

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Концем овог месеца истиче претплата свима пошт. претплатницима, који се месечно претплаћују на наш лист.

Умољавају се учтиво, да за времена своју претплату обнове, како би им се лист без прекида слати могао.

Месечна је цена:

без „Завичаја“ . . . . . 1 ф. 20 нов.
са „Завичајем“ . . . . . 1 „ 40 „

У Новом Саду 20. маја 1878.

Администрација „Заставе“.

ПОЛОЖАЈ У СРБИЈИ.

(П.) Под Црним Ђорђем и Милошем Обреновићем ослободила се испод турског јарма народна Србија — чисти, непокварени народ српски, који је кроз векове ропства свога задржао народне врлине и помоћу њиховом савладао Турке.

На Ђунису подлегла је Србија кнезова и влада српских, Србија коју су после ослобођења њеног кварили, тровали, деморализовали кнезови, владе и власници српски, Србија Обреновићеваца и Карађорђевићеваца, Николе Христића, намесништва и т. д.

Све што се могло чинити одозго да Србија не буде оно, што би требало да је, да не буде српски Пијемонат, то су чинили синови њени или придошлице са стране, који су ма којим начином дошли до положаја, да могу дрмати судбином те земље.

Дебеле књиге могле би се испунити примерима, који служе за доказ да је тако било. У чланак новинарски то не иде. Довољно је пружати прстом на Ђунис, на тај крвави доказ ономе што рекосмо.

Србија није спремана за велики задатак свој од како се ослободила, него је постала тркалиште страстима властољубивих синова својих, који су се отимали о господство и власт у својој домовини, о положаје, у којима ће моћи мусти ту земљу, сисати из ње срч и крв.

Сва министарства и све владе, колико их је год било од како се Србија ослободила, карактеришу се политичком проституцијом, политичким подвалама и данонoћном бригом, да противницима не пође за руком докопати се министарских столица.

Отуда — Ђунис.

Мислило се, да ће садашња влада, састављена из „умерених либералаца“ и „радикалаца“, пружити јамство за сталан и правилан развитак у Србији.

Народ српски, који је познавао прошлост неких људи из те владе који су се одликовали у борби „за слободу и народ“, веровао је у политичко поштење њихово, и уздао се, да ће они на влади бити онаки исти, какви су били, док су писали чланке у новинама, док су водили опозицију.

Међу тим показало се, да је злогласни Никола Христић прототип сваке владе у Србији.

Данашња влада српска узела је крму државне управе у своје руке под девизом: унутрашња слобода, с поља народна политика и уједињење.

С вером у потпуну искреност људи, који су ту девизу истакли, благосиљао је народ српски људе, који су ступили на владу оглашујући народу своме јеванђеље, које је дубоко усађено било у срца и умове српске и које се преносило од Косова с колена на колено.

Чим је иста влада приступила к делу, да изврши једну страну свога програма, да изведе дело ослобођења и уједињења народног на балканском полуострву, у истимах уништила је другу половину свога програма, сатрла је до корена унутрашњу слободу народа.

Је ли то било нужно? Је ли нужно било, да се слобода штампе укине, да се земља у ванредно стање постави, да се према рођеним синовима земље, према рођеној крви својој, контрола постави, жандари на среду истакну? Је ли нужно било, да се ради без договора с народом, без скупштине народне? И кад је после Ђуниса сазвата народна скупштина, је ли нужно било да држи седнице своје над врховима бајонета? Је ли нужно било, да шест људи, који се министри зову, сав патриотизам, сву памет, сву мудрост, све самопрегоревање за себе конфискују? Је ли нужно било, да се целој земљи, целом народу, катанац на уста стави, да нико писнути несме, да нико прозборити не сме у ствари, која се свију и сваког у највећој мери тиче?

Нама се чини, да је један од главних узрока Ђунису и то, што је влада с почетком рата угушила унутрашње слободе.

Али — сад је касно, да се исправи, што је било па прошло. Система, под којом је Србија страдала од како се ослободила, страдала је и сама на Ђунису. Била би срећа велика, да је и она сама покопана на том гробљу стидном по нас.

Но нама се чини, да је и ова крвава лекција остала без успеха, без моралне поуке за нас.

У Србији се и даље тера стари занат. У место да је тамошњим државницима Ђунис отворио очи и довео их до осведочења, да је Србији нужно препорођење унутрашње, без којега та земља не може имати ни услова за опстанак а некмоли какве спољашње мисије, у место тога, данашњи министри српски, као и сви дојакошњи, воде главну бригу о томе, да им се како не измакну министарске столице и да ко други не седне на њих. Тога ради придржавају се у унутрашњој политици својој системе Николе Христића у потенцираном издању. А то су они исти људи, који су некада крв и нож дизали на Николу Христића и називали га џелатом Србије. Данас им је он у свему узор, и разлика је између њих и Николе Христића само та, што је овај увек био онакав какав је: искрена капларска душа, која неће да зна ни за какве слободе, скупштине и уставе, а они су политички шерети, који се либералношћу, уставношћу и још другим којекаквим либералним фразама маскирају, да би под маском, варајући наивни и безазлени свет, комотније могли жарити и палити на свој рачун.

Док се рат водио у Србији, представљало се свету нашем са владине стране, како је то нужно, да се сва државна власт безконтролно и безодговорно усредсреди у рукама шесторице људи. Многима се чинило, да је то заиста мудро и паметно, као да би у Србији становништво састављено било не од Срба него од Турака и Мађара, па је нужно да гвоздена рука држи у стези елементе, који не ће рата с Турцима.

Трпело се то и ћутало — за време целог рата. Шта је породило то трпљење и ћутање? Шта је породило гушење унутрашњих слобода? Шта је породила тиранија и деспоција одозго?

С једне стране Ђунис, с друге стране — тополску аферу. (Наставиће се.)

ОБЈЕКТИВНЕ ПРИМЕТБЕ
на мотиве пресуде највишег суда у парници дра Св. Милетића.

(С правничке стране.)

(Наставак.)

(λ.) Мотиви највишег суда сматрају, да Тимарчевићев исказ у Бечкереку његовим судским опозивом у Београду од 1. априла 1877. не само да није ослабљен, него да је шта више још и поткрепљен.

Чиме?

„Ј. Тимарчевић,“ вели се, „добио је од свог ујака Маше Панића из Итебеја писмо са 20 фор. и то по судском записнику у Београду од прилике о Петрову и Павловудне 1876 (29. јуна по старом, а 11. јула по новом календару), усљед чега је одма сутра дан отишао у Бечкерек, тамо на дан свог доласка у судском здању преслушан био, уједно пред судом заклетву положио и још тог истог дана из Бечкерека натраг у Београд одпутовао. Пошто је дакле по том приповедању од прилике 12. јула из Београда одпутовао, то би, све ако је и пуна два дана пут трајао, те ако је тек трећи дан у Бечкерек стигао, заклетву морао положити пред тамошњим судом бар 14. јула. Међутим исказ Тимарчевићев у Бечкереку није се збио 14. јула, у опште не месеца јула, него 2. августа, као што то доказује записник, који је међу актима.

„Тај судски документ дакле доводи изван сваке сумње, да исказ Тимарчевићев пред београдским вар. судом, без положене заклетве, потпуну неистину садржава, јер се неможе допустити, да се Тимарчевић могао у времену побунити не само зато, што овде није разлика само у неколико, него бар у 20 дана, него се и с тога неможе допустити, што се из београдског записника види, да Тимарчевић време пријема тобожњег писма из Итебеја и усљед тога пута свог из Београда не означава по календарском датуму, него, како је то обичај код ниже класе људи, а и да се у његов исказ ни најмање не посумња, по једном свецу, дакле по таком знаку сећања, који искључује у напред сваку обману и забуну.“

С тога би дакле био његов исказ пред београдским судом потпуна неистина? То би могло само темељити забуну у датуму његовог бечкеречког исказа, не пак истинитост београдског му исказа. Да је у Бечкереку исказ дао, то је тако исто изван сумње, јер је протоколарно потврђено, као и то, да је у Београду 1. априла опозивни исказ дао, јер се и то протоколарно потврђује. Да се у назначењу датума свог бечкеречког исказа забунио, види се већ из тога, што је у Београду тек 1. априла 1877. судски преслушан, дакле осам месеци доцније после свог бечкеречког исказа; околност та, што је дан пријема итебејског писма означио са „од прилике Петров-Павловим даном,“ не мења ништа у ствари, не само због тога, што „од прилике“ може значити и разлику од 20 дана, него и за то, што је дан његовог бечкеречког преслушања званично констатован, а он сам није при томе друго какво преслушање подразумевати могао. У осталом могао се после толико месеци баш у „свецу“ забунити, као што се они, који по календару рачунају, могу забунити после многих месеца у имену месеца; могао је то бити празник „св. Илије,“ којег је у својој памети побркао са „Петров-Павловим“ даном, јер „св. Илија“ — такође светац источне цркве — пада у то време. Међутим је Тимарчевић у свом првом опозиву, којег је непосредно, чим је из Бечкарека натраг у Београд приспео, (23. јула по источном календару) 1876 пред београдском варошком префектуром дао: да је упитно писмо 20. јула (1. августа по римском) примио, да је сутрадан после тога одпутовао у Бечкерек и тамо приспео и исказ дао (дакле 2. августа по римском, као што то и бечкеречки записник сведочи), да се тога дана вратио из Бечкерека, у Ечки преноћио и одатле преко Тителa на лађи 3. августа (рим.) у Београд приспео, а 23. јула (4. авг.) свој показнички први опозив у записник дао. Тако се разрешава та „загонетка.“

Мотиви највишег суда спомињу тај први од 4. августа (23. јула 1876. по српском) опозивни записник, који се пак „у толико мање у судско расуђење узети могао, што га је оптужени тек у прилогу к својој молбеници од 4. априла 1878. код прве инстанције предао, дакле после пресуде у другој инстанцији, те по томе нити беше предмет саветовања судског при првој, нити при другој пресуди. Како је пак изван сумње, да је онај датум пријема писма, његовог пута у Бечкерек, повратка и опозива прави датум, којег је Јов. Тимарчевић одма после бечкеречког преслушања и повратка и преслушања у Београду означио, који се датум и са бечкеречким записником слаже, то је онда и то јасно, да се он при другом опозиву свом од 1. априла 1877. само у имену свеца забунио, ал да се његов опозив од 1. априла са оним од 4. августа 1876. (рим.) у суштини слаже, те да по томе није неистинит. Тиме је обављена и она примедба у мотивима највишег суда: да Тимарчевићев опозивни исказ пред београдским вар. судом од 1. априла 1877. „на себи носи печат спољне пресије и принуде, јер је усљед пријаве библиотекара Бошковића пред београдским вар. суд цитиран и тамо 1. априла преслушан био“. Тимарчевић је то исто одма после повратка свог из Бечкерека — 4. августа 1876. — осам месеци пре свог судског преслушања од 1. априла 1877. опозивајући исказао, кад још нико није могао знати, да је био отпутовао и шта је у Бечкереку исказао, ил боље рећи поговарао.

Мотиви највишег суда сравњују на послетку исказе Ранковића и Тимарчевића констатују њихову и то битну разлику, именито ону, која се односи на „велеиздајнички моменат“, па место да изведу неверодостојност обојих, односно оног главног оптерећавајућег исказа Ђ. Ранковића, оно се напротив хоће, да се изведе веродостојност Тимарчевићевог бечкеречког, а неоснованост његовог београдског исказа.

Каже се наиме: „У осталом тако је исто неистинита и она тврдња, која је у београдском судском записнику нарочито наглашена као мотив, за што је Јован Тимарчевић порекао свој заклетвом потврђен исказ пред вел. бечкеречким судбеним столом, т. ј. као да је он — заплашен оном тобожњом претњом Ранковићевом, да „не ће ни један од њих изнети своје главе из собе“, ако о Милетићу искаже што друго, него ли Ранковић — оно казао, што стоји у вел. бечкеречком записнику. Неистинитост те тврдње, односно неоснованост горњег мотива, несумњиво доказује и само просто поређење записника састављених у вел. Бечкереку о исказима Ранковића и Тимарчевића. Отуд се на име јасно види, што Ранковић као рок скупштини означује почетак јуна и приповеда не само, шта је Милетић рекао у наздравици, него именујући више њих присутних, казује и то, да су сви после банкета отишли у стан библиотекара Јована Бошковића и да је права конференција ту била, те да су они отуд отишли у министарство и ту већали итд. Јован Тимарчевић на против спомиње противно Ранковићу крај пролећа као рок, кад је скуп држан, те казује, да само то може посведочити, да је Светозар Милетић наздравио здравицу и у њој, напијајући у здравље кнеза Милана као српског краља, изјавио, да ће се међу угарским Србима скупити најмање 20—30.000 добровољаца, итд.; но пошто је после те беседе оптуженикове отишао, не зна, шта се даље догађало; међу присутним именује пак само Ђорђа Ранковића.

„Кад би пак она тврдња била истинита да му је тим пређено, да ће га стати главе, ако не искаже као и Ранковић, то се никако не може мислити, да он осим оног што се односи на саму суштину ствари или на инкриминовано делање, не би попут Ранковићева исказа именовао и присутне и приповедио све оне подробности, које се налазе у Ранковићеву исказу. Но још се толико мање може веровати, да би се он, токорсе заплашен, усудио искасти, да је после Милетићеве здравице отишао из скупштине, те да не зна, шта се после догађало. Да је он збиља под морање исказао свој исказ, колико би природније и према његовом положају психологичније било, да је баш Милетићу метнуо у уста оно, што је приповедао о спремама за устанак у Угарској, него што је рекао, као да је сутра дан после скупштине чуо, где се о томе јавно говори по улицама Београда?“

Но, што се тога разлагања тиче, имамо се пре свега позвати на оно, што смо горе приметили у погледу разлике рока. Што се пак тиче тобожње „суштине ствари“, то се има приметити, да се баш у том погледу оба исказа битно разликују, јер Тимарчевић није оптуженику у уста метнуо у свом бечкеречком исказу ништа о устанку, нити ичега, што би управљено било против обласне целокупности Угарске, — и што би се дакле као велеиздајничко обележје означило. (Свршиће се.)

ПОЛИТИЧНИ ПРЕГЛЕД.

У спољашњим питањима свакако најважније место заузима питање о сазиву и састанку конгреса као и о свему ономе, што ће да се изнесе

пред конгрес. Да ће се конгрес састати, и то је јамачно 11. јуна по н. кал., о томе као да већ више нема сумње. Горчаковљев орган, „Журнал де С. Петерсбург“ констатује са задовољством бољи изглед ситуације, која је сада повољна састанку конгреса и успостави споразумљења, јер је пошло за руком помирити противположене интересе и тиме спречити сукоб, на који је Турска рачунала. Ако се та циљ потпуно постигне, онда би се много добило за интересе источних хришћана, као и за европски мир. Премда је — вели исти журнал — према ратној партији у Цариграду, Пешти и Лондону још једнако нужна резерва, ипак сваким даном споразумљење напредује.

У Петрограду јако се чуде (ако је то чуђење искрено), што неки листови доносе, као да су у Бечу зло расположени услед помирења енглеско-руског. Петроградски дописник „Пол. кореспо.“ стишава узнемирене кругове бечке, уверавајући најпоузданије, да се бечки кабинет нема чега бојати ради онога, што је уговорено између Лондона и Петрограда, јер последице тога договора не могу бити неугодне интересима аустријским. —

Мисија грофа Шувалова има своју историју, која није без интереса. Из те историје вадимо за сад само толико, да су кнез Бизмарк, цар Вилхелм и немачки престолонасљедник највише допринели к стишавању размирице енглеско-руске. Најглавније, што се захтевало од руског кабинета, било је то, да исти призна у начелу али изреком ауторитет Европе у решавању источног питања. То начело признао је Горчаков, али није хтео прихватити формуле, под којом је лондонски кабинет захтевао да се то начело призна. Ту је припомогао цар Вилхелмо својом личном интервенцијом, и то преко свога сина престолонасљедника.

О истом престолонасљеднику пронео се глас, како су у Лондону радници социјално-демократске боје покушавали да изврше атентат против њега. Међу тим, тај се атентат накнадно тим објашњава. Немачки радници у Лондону хтели су да поднесу престолонасљеднику, који се такође у Лондону бави, адресу лојалности. То дочују њихови другови такође радници, но социјалне демократе и поврве к стану немачке посаобине, да би спречили предавање адресе. Услед тога изроди се пред станом тим гунгула. Социјалне демократе, предвођене једним Французом, почну лармати, певати марсељезу и викати: „Доле с престолонасљедником.“ Полиција с оштрим бајонетима учини свему крај. —

Из Букурешта јављају „Пол. кореспо“, да је румунски министар спољашњих по ново предао ноту руском дипломатском агенту, у којој протестује против војничке окупације руске и живо се жали на понашање руске окупацијоне војске. Даље се јавља из Букурешта, да се Румуни живо спремају и оружају, и да су на ново регрутовали 24000 момака, а и оружје набављају са стране. —

На другом месту у овом листу саопштен је одговор грофа Андрашија на интерпелацију Банхидијеву о држању аустро-угарског кабинета према одређењима св. стеванског мира. Одговор је Андрашијев у свему негативне природе. Из њега се само с негативне стране може сазнати, шта гроф Андраши не би желео да буде на истоку, и при томе труди се племенити гроф да изгледа врло привичан и пријатељски расположен према народима источним, јер не ће да једни друге гњаве, но да се свима подели слобода и угодни услови за благостање. Доцнијој седници угарске делегације, која је држана 18 о. м., имао је гроф Андрашија да одговара на врло многа питања, пре свега на питање Черњатоњија: да ли је сазив конгреса за 11 јуна ов. м. истинит и да ли је министар извештен о преговорима између Енглеске и Русије? Андрашија је одговорио на прво питање, да позитивно још није одређен рок састанку конгреса, но с основом може се очекивати, да ће се конгрес кроз врло кратко време састати. О резултату енглеско-руских преговора њему ништа није познато, јер Шувалов је за то и ишао лично у Петроград и натраг, да би могао све држати у тајности, и он је у томе тако савестан био, да није хтео ништа открити ни оним државницима, с којима се уз пут састао. Он (Андрашија) може говорити само о утисцима, а ти су такови, да се не мора ни мало зепсти за интерес Аустро-Угарске.

На питање Апоњијево: да ли су преговори вођени искључиво између Енглеске и Русије, одговорио је Андрашија, да је Немачка у толико посредовала, што је саветовала, да се војним силама енглеским и руским, које су се стисле под сами Цариград, стави извесна граница, да не би могући војни сукоби спречили трудове око успостављања мира.

Гроф Сечен погодио је грофа Андрашија у слабу страну, пребацивши му, да је врло тугаљиво, кад министар аустро-угарске монархије много говори о угњетавању једног народа другим, почем свет одма може да пружи прстом на Аустро-Угарску. Андрашија му одговори софизмом, да се у Бугарској ствара нова држава угњетењем страних елемената, а Аустро-Угарска већ одавна постоји на том темељу, који се зове „историјски.“

За тим је питао Черњатоњи Андрашија: да ли је петроградски кабинет што одговорио на тражбине аустро-угарске? Андрашија му одговори: да је руски кабинет више пута на то одговарао, но још ни један пут није стигао одговор, који би задовољио аустро-угарски кабинет.

На питање Апоњијево о посади Адакала одговара Андрашија, да се по чл. 3. св. стеванског уговора Адакале има раскопати, пошто га Турци напусте. Кад су Турци приступили извршењу тог чланка уговора, није могло бити аустро-угарској влади све једно, у чије ће руке доћи овај одвећ важан, може се рећи најважнији кључ на Дунаву; с тога је ступила у преговоре с портом и погодила се, да привремено, докле конгрес не одлучи шта ће бити с тим острвом, својом војском исто поседне и под своје чување узме ратни материјал, који је остао после Турака.

БОРБА НА ЈАВОРУ

за време српско-турског рата 1876. год.

(Нарочит извештај.)

(Свршетак.)

После ове борбе, на Јавору Мехмед-Али паша, од свог цариградског серашћерата добије налог, — као и остали команданти њихови, — да се највећом жестином нападне на Србе, и њихове позиције и да што даље уђе у Србију. И он се одмах реши да пошто пото заузме Поглед и Мучањ, и потом даље продужи операцију, а да би што лакше могао Поглед заузети који беше веома јако утврђен, одреди једно одељење да неколико дана демонстри на према Равној Гори и Ковиљу, како би јачу силу) масу српску тамо одвукао.

И 30. септембра већ његово одељење нападне наше лево крило де је непрекидно (некад и ноћу) трајала борба до 11. октобра у вече, на којој страни заузму веома важну тачку Стеник који доминира и туче целу долину Ковиљску и један део Кушићку (Деретинску). Како је ова дванајстодневна борба текла, које су се трупе ту бориле, незнам с тога што сам у то време лежао болестан.

Али су наши вечито били на опрези и добро чували Поглед, надајући се да ће Мехмед главном масом на њ ударити.

Ђенерал Новоселов, који је од Илије Чолак-Антића примио 30. септем. дивизијарску дужност, пошаље на Поглед тек дошавшу београдску батерију; а потпуковника Ђоку Влајковића који је са њим дошао, пошаље на лево крило ка Ковиљу за команданта тог крила, и Поглед су држали поседнут 3. ужичка батаљона I. кл.

12. октобра Мехмед мишљаше да је већ постигао намеру и са Јавора изјутра спусти јаку масу ка Погледу која прво истури стрељце и са њима нападне, али кад виде после неколико сахата јаке пушчане артиљеријске борбе, да неможе продрети, удари колоном по подне, и одмах потисну наше лево крило, и један део Погледа заузме и пође с бока нашем десном крилу.

Десно наше крило дуго је се држало, не оступајући, али кад већ Турци далеко потиснуше наше лево крило и десно дође у опасност, почне и оно одступати назад, а њихово одступање закланјале су 2. чете рачанске I. кл. које је послао мајор Магдаленић још заштићене и артиљеријском ватром са кушићке позиције.

Турци свом жестином са 2 стране навале брзо, опколе вис на Погледу тако звани: „Радоњин гроб“ на коме је било подигнуто утврђење, из кога је дејствовао 1 топ београ. батерије картечом, и када је хтео да избаци још један картечни метак а Турци већ с леђа ускоче у утврђење и топ заузму. И одатле спусте се ка Укоченици, али на њу нехтедну ударити бојећи се какове одморне масе да их не предусретне, с тога застану изнад зечијег поља, преко кога се пут са Кушића на Чемерницу пружа.

Борба се око 6. сах. већ прекинула; за коју се може рећи да је трајала 9—10 сах. најстраховитија, у којој су се наши очајнички борили, али су морали испред јаке силе повући се.

Данашњом борбом наш је положај доведен у веома критично и мучно стање, не што смо изгубили Поглед и предњи део зечевићевог поља (преко кога се пут пружа) већ што су нам, заузимањем Зечијег поља прекинули свезу најважније позиције Кушићке и Чемерничке, и стали напут комуникацији која је се после морала пренети преко Иванице, Прилике и Катића на дугој линији од 12 до 13 сах.; с тога ђенерал одмах потражи помоћи, коју му пошаљу са Дрине у 2. батаљ. са потпуковником Валдем. Бекером, који једва приспе 17. истог м. на Кушићу.

Турци би извесно сутра-дан продужили наступање, ка Мучњу, што се могло видити у истој борси нагињајући све више Чемерници; али истог вечера спусти се киша и магла густа која се више није ни разилазила, те им она стаде на пут.

У нашем логору доцније дошао је инжињерски мајор Михаило Магдаленић командант ужичке војске I. кл. и који је пошао трагом Илићевим, предлагајући ђенералу да један део војске наше што пре удари и заузме Јанков вис, због чега би Турци морали одмах напустити Поглед и трчати да бране Јавор; тај тешки задатак прими он на себе; а да би га поуздано извршио, тражаше да наше лево крило и центар за то време демонстира; што ђенерал усвоји, да би се само што пре спасао овога опасног положаја, и одреди дан 19. окт. издавши налог команд. левог крила и центара потп. ђоки Влајковићу и потпук. Шешњеву да према горњем поступе.

19. октоб. магла густа стуштена, кроз њу Магделенић вођаше са Кадине-Стене не пуна 4. батаљ. распоређена:

На левом крилу 3 чете III кл. ужичке под ком. наредника Мијаила Живковића, који имађаше у затку да држи свезу са нашим центаром који ће демонстрати; на центару 2 батаљона I кл. под командом самога Магделенића; на десном крилу 1. батаљон I. кл. под команд. поручника Тоше Поповића.

И тако распоређени наступаху, право Јанковом вису, испод кога се у оној магли близу подвуче и око 7. сах. нападне исту позицију, де се борба развије јака, и већ око 10 сах. Магдаленић усне да његова одељења улете у само утврђење де се очајна борба вођаше.

Али лево крило које је сат пре отпочело борбу, због густе магле морадне је прекинути око 10 сах.; центар није никако ни отпочињао. И Турци видећи, да се само ово једно одељење упело, да им исти вис заузме и загрози с бока, брзо пошаљу са Јавора једно одељење преко Тисовачког поља и нападне их с бока.

Магдаленић кад угледа да су му Турци ударили с бока и да долази све у јачу опасност, нареди трупама да одмах оставе утврђење и да се повлаче назад, и око 12 сах. већ је борбу прекинуо и вратио се на Кадину Стену.

Циљ не постигне једино, нехатом команданта центара, који није хтео да изврши налог, а Турци су тим постигли да му ударе с бока и спасу Јанков вис који је већ био у главном наш, и требало га је само одржати.

Сутра дан дође налог, да се непријатељства обустављају на целој борећој линији, пошто је Србија са Портом на 2. месеца углавила примирије.

Наш парламентар оде у стан Мехмед-Али паше, с којим се споразуме о примирју и одреде предстражну линију за обе војске. Потом ђенерал нареди, те се артиљерија повуче разместив је по варошима; а већи део пешадије одпусти кућама а задржи на целом ратишту 2—3 батаљона који су чували стражу и који су сваки 15—20 дана добијали смену.

Сам ђенерал 24 окт. отпутује у Београд, одакле оде у Русију, а његов дивисијски штаб после неколико дана премести се у Чачак.

За цело време од 4. месеца на овом ратишту, није ми познат тачан наш губитак у мртвим и рањеним, али мислим да нећу претерати, ако бих рекао да није мањи од 2.000 рањених и мртвих бораца; официра је погинуло 7, а рањених 13 до 14.

Србин.

ИЗ УГАРСКЕ ДЕЛЕГАЦИЈЕ.

У седници угарске делегације од 17. ов. м. одговорио је Андрашија на Банхидијево питање: да ли је министар спољашњих послова вољан да означи оне тачке из св. стеванског уговора, које налази да су штетне интересима монархије те би их ваљало изменити или са свим оборити?

Одговор Андрашијев гласи овако: С обзиром на предстојећи конгрес ја се не могу упуштати у подробно разлагање о томе, какво ће држање влада заузети према појединим тачкама св. стеванског мира. То није чинила ни једна влада, пит је смела чинити, јер ни једна не може имати намере, да се истиче пред расправу конгреса или да напред себи веже руке у сваком правцу. То у осталом није ни захтевао поштовани члан делегације, кад је употребио онако лојалан начин при стављању своје интерпелације. Но како се почело приговарати, да наш положај према св. стеванском уговору нигде није тачно одређен, докле су се остале владе у својим публикованим нотама о томе изразиле, и како отуда многи хеће да изводе савршено неосноване и погрешне закључке, то се и ја не ћу устезати, да разложим са свим отворено, у колико то може бити без оштете државног интереса, како влада мисли о неким најважнијим тачкама тог уговора. Најважније, што се при оцени св. стеванских одређења пред очима имати мора, то је, да оно, што ће после рата доћи, буде трајан мир, а не такво стање, које ће у себи носити клице нових заплета. С тога је простор, који је св. стеванским уговором дат Бугарској, морао задати озбиљну бригу. Природни развитак хришћанских народа на истоку не може бити противан ни нашим засебним интересима, ни интересима европским, али с обзиром на трајан мир не можемо желети ни ми ни Европа, да се у корист једне народности створи с поља компактна држава, која се може одржати само угњетавањем других елемената, дакле која би се лишавала основних услова за миран развитак. Ни једна држава није се осећала позвана, да брани турски status quo (постојеће стање), јер ни једна није могла примити на себе одговорност за подржавање пређашњег стања, али у интересу Европе лежи, да оно, што остане Турцима у власти после закључка мира, не буде неспособно за независан опстанак. С тога држимо да је нужно, да се границе нове Бугарске не пруже тако далеко, да се посед турски не може одржати. Под ово гледиште спада и осма тачка уговора, која се тиче начина, како ће се извести коначни закључак мира. У смислу те тачке царско-руска војска имала би да остане у Бугарској још две године по закључку мира. Ова двогодишња посада одвећ јако развлачи прелаз од рата к миру, и сувише предпоставља, да пролаз руске војске кроз Румунску има толико исто дуго трајати, то пак све обара и после закључка мира веру у коначно уређење одношаја и изложило би општи кредит опасном колебању.

На послетку морамо приговорити и неким тачкама уговора, које у нашем непосредном суседству хоће да произведу преображај земљиштних одношаја. Влада држи, да би ваљало желети, да се те тачке измене: но она протестује против супозиције, као да је у томе руководи зла воља према суседним народима, ако у опште може таква пакост игде постојати. Влада не налази свој задатак у томе, да попушта ма чијој злој вољи, него да противно томе ради. Нема ни једног аустро-угарског интереса, који би нам могао дати повода, да станемо на пут ма каквој промени, која би смерала на благостање хришћанских источних народа. Руковођени тим убеђењем ми смо на цариградској конференцији радили за проширење Црне Горе из разлога тог, што ова земља у дојакошњим границама својим није имала средства за миран државни опстанак, и што смо били мишљења, да ће и сама Црна Гора, кад се сходно прошири, радити на одржању мира. Против земљиштног проширења Србије и Црне Горе ми и сада у опште немамо ништа, но морамо захтевати, да се то проширење не изведе у таквом правцу и у толикој мери, да се тиме наша трговина и путеви наших природних свеза с истоком пресеку, и да се место трајних одношаја не створи таква ситуација, која ће већ у напред носити у себи семе нових заплета.

То су најважнији погледи, који су руководили владу при оцени св. стеванских прелиминарија.

Ја опет велим, влада није овим намеравала, да подробно обележи своје становиште, него само да означи оне тачке, с којима држи да се већ сад може изјаснити. То је правац, којим се влада и до сад свагда јавно и поштено, без притајених мисли, изјављивала, па њен ће задатак бити, да у том правцу и у конгресу пред заступницима осталих сила и земаља ради.

ДОПИСИ.

Београд 15. маја. (Ориг. допис.) И предпоследњи број „Заставе“ био је исте судбе, као сви они бројеви у којима стајаше ма што, било то објективније изложено, о тополској афери. Као што сам дознао, министар унутрашњих дела издао је налог господи цензорима, да од сад у напред без предходног његовог питања уапсе све оне стране новине, које би о тој ствари ма што било писале, значи да се тај налог не односи на саму „Заставу“ него и на све друге стране новине. Последњи апс „Заставе“ достигле су и „Прашка Политика“ и „Стара Преса“. (Најпаметније би било да г.г. министри српски издаду наредбу, да се цела Србија огради високим кинеским зидом. — У.) Какав је повод томе? Није могуће иначе тумачити него изванредним стањем у Србији, ваљда да се не би народ овим унутрашњим непријатним питањем бавио више него општенародним (Није тамо слободно народу бавити се никаквим, питањима, него покорно трпити, ћутати и теглити. — Ур.) особито сада кад наша ствар не слути на најповољнији резултат иза огромних жртава. То је мнење надлежне владе. Афера пак тополска у свом својем обиму биће изнешена на јавни суд по свршетку спољног замршеног питања на истоку; као што се обећава од згора. (Кад већ трава никне над гробовима стрељаних. — У.) Али ако тако налаве за нужно односно српске публике у кнежевини, баш нема никаквог разлога да се поступа тако са публиком живећом изван кнежевине, која прати одушевлењем и мргођењем све оно што се случава у Србији, као ствари које с правом леже им на души и тичу их се врло с близа. (И народ у Србији има толико исто и још више права, да зна за што му се синови изводе на губилиште, да зна јесу ли криви или нису, па ако су криви, да зна шта су сновали против своје отаџбине. — Ур.) Ослањајући се на то правило ја ћу вам јавити о тој афери последњи случај, знањем да продрети неће у Србију овај број. — Дакле у петак рано јутром у Аранђеловцу свршена је смртна осуда над седморицом, а то су: Пуковник Јеврем Марковић, командир батаљона тополског Живић, парох тополски поп Панта и још четворица сељака, којима име није ми познато. Пуковника Марковића осудила је на смрт главна команда у Нишу, а и друге, као надлежна власт шумадијског кора. Његова кривица још није позната, јер се он находио у војсци на граници кад се побуна случила. Марковић је уапшен не давно после примирија, а за цело време другог рата он се храбро борио, а борба на Ак-Паланци и Пироту као и друге побудише кнеза те га је свим одличијама одликовао, лично му у Нишу захвалио на његовој храбрости и у Русији га препоручно као достојна за ђурђевски крст, који му је већ био и стигао. Значи да његова кривица није делом се оказала нити је на месту злочина био, него је његова кривица претходне природе, ваљда што се договарао, а то су кривци у току истраге открили и о којој за сад ништа позитивног не може се дознати. Неки говоре да је Марковић осуђен што је противу њега сведочио Голубочанин, и то, е је њему назад неколико година говорио да треба кнеза Милана протерати. Тај глас стављам под сумњу, а о свему ће разбистрити официјални извештај истраге, до којег нипошто није могуће за сада доћи.

Главно је то, да министарство само није знало за извршење пресуде, (Није него? Кога хоће тиме да варају? Сигурно децу. — Ур.) које је учињено по особеној наредби главне команде из Ниша. О другим притвореним гласа се да је Коларац осуђен на две године затвора, а за Чумића остављено је касационом суду да расправи надлежност суда над њим, — други сељаци многи су одпуштени а неки осуђени разно, по разлици характера њихове кривице. И тако афера тополска мало по мало миче се крају. Другови и пријатељи Марковића жале несретни свршетак његов, жале управ највише за то, што не знаду шта је згрешио, а та жалост остаће све дотле док се неузна прави узрок његове пресуде достојне смрти; поред свих његових заслуга значи да је тешко сагрешио отачаству, значи да је ужасан учин починио који га је довео до тако срамног свршетка.

На Адакали лепрша се већ застава аустријска, тамошња турска посада већ је стигла у Земун, за повратак у Босну. Даклем Адакала, о којој се погоравало да ће припасти кнежевини, припаде од једноч, без труда, олако, изненадно Аустрији. То је прва цена аустријске награде за њезину неутралност. Сад? Сад олако могу наступити други озбиљнији, неочекивани призори, које нам руска дипломација вазда издашно приготовљава. То су плодови неопходних дипломатичких комбинација, али — плодови који се вазда растоварују на наша леђа, те право рече Брађано враћајући се са европских дворова међу другове своје: „Наишао сам на горко искушење, да велике државе мало маре за интересе и битност малих државица“. Мало по мало те ћемо се уверити да узалуд крв пролисмо, узалуд упропастисмо се, вас труд и муку жртвовасмо у рачун туђи, а на своју пропаст. Све, па баш све клони к том ужасном горком искушењу.

П. П. Поговара се да је министар војни дао оставку због извршене пресуде над Јевремом Марковићем и то без његовог знања. Говоре да је решио и касациони суд за Чумића и да ће га стрељати 18. о. м.

+ **Из Далмације** 4. маја. — Поводом нечијег дописа у „Застави“ бр. 47 испод Динаре, неки дописник из Книна, под знаком Х. у „Народном Листу“ задарском од 1 маја бр. 34 срдито, ниско и несмислено напада „Заставу“. „Човјека не може нико осрамотити док се сам не осрамоти“. Између осталих бесмислица тај тавни дописник са некаквим мјеродавним и велевластним гласом позива „Заставу“, да преустроји свој правац, да њега пита од кога ће одовуд дописе примати; да је „Застава“ смотала скуте по затвору Милетића и да је она неспособна, да привуче себи сачувства (!!!)

На „Застави“ урезано је у сред среде начело, мисао божанствена:

„Само слога све спасава,
А неслога разорава“.

„Застава“ јасним гласом зове нас на братску слогу, и окупља око себе цијело Српство. Ако ко неће у српско коло, из неких особитих тежња, шта је томе „Застава“ крива или ко други? Пи И. Христос данас не чини чуда са Чувитима, што неће да верују у његово спасоносно рођење и васкрсење.

„Застава“ држи се вијерно свијетлог и узвишеног правца, по коме непартајично заступа интересе Славена у опће, а Срба на по се, у ужем смислу. Ту заслугу признаје јој интелигенција славенска, и народ у Далмацији, поцијепаној на три странке, па и сами непријатељи признају је, као прву поборницу политичне и културне идеје јужног Славенства.

Тај што зове „Заставу“ на преустројство и да њега пита од кога ће одовуд дописе примати, што није са својом фирмом изнио програм, да видимо какво он преустројство жели у „Застави“, да Срби и људи познаду тај велеум на пољу суврмене политике?!

Сваки искрени Србин жали и прежалити неће страдање славног Милетића, првог Србина. — Само каква незналица, и чија удворица може казати, да је „Застава“ смотала скуте по затвору Милетићеву. Нови Сад није ограничен на једног научењака, као Книн, — а камо срећа, да их је и ту више.

Исти „Народни Лист“ од 8. свибња бр. 36. донио је захвалницу начелнику А. Вујатовићу са преко 80 подписа босанских бјегунаца, у којој се такође дрско или да боље речем дјетински осуђује „Застава“ бр. 47. По стилистици њеног не босанског диалекта и по неправилности у подписивању, гдје Ратковићи, без пуномоћија, подписаше за Николу Јагодића, никаквој сумњи не подлежи да та бајаги захвалница није се родила из осјећаја тих босанских невољника, који и недоказаше, шта им је учинко тај начелник и колико жртвовао на њих, већ је наручена и тенденциозно скована и уперена против „Заставе“, као да што може наудити јој. Са неколико гладних, голих, босих и изморених бјегунаца ограђивати своје достојанство и част противу „Заставе“, недоликује искрену Србину који је на вишем степену људског достојанства и части. Ту захвалницу рђаво тумаче у Книну, да је у складу са онима, који су за анексију Босне и Херцеговине са Аустро-Угарском.

Познато је, да је П. Узелац под туђим фирмама протурао своје дописе кроз „Приморац“ и „Народни Лист“, па и сад је истакао у бр. 35. шпекулативни допис, како га аустријске власти прогањају, као српског пословача. (!)

Узалуд се вук преоблачи у овчију кожу, кад га познају по ћуди. „Вук мијења длаку, али ћуд никада.“ Уходе и утворе да заварају јавно мнење, да поврате неко изгубљено повјерење, нарочито даду се кад и кад привидно и оптуживати, прогањати и затварати, као и чувени Ранковић. Томе Узелчеву допису и та је цијел била, да га „Застава“ као страдалца за српску ствар у обрану узме, те с тога се тешко јада на дописнике који га код „Заставе“ омразише. Дописници добро су учинили што су у неколико изнијели дјела Узелчева на видјело. То је преко нужно било, да српски устанак у Босни не пропане или у што друго не претвори се. Осим неколико најмљеника и кесецијa, који грешну и мрску шпекулацију воде на рачун босанских невољника, што им пред очима скапавају и умиру од љуте глади, нема у Далмацији других људи, који Узелца хвале, с њиме шурују, преписују се и постојано раде о издајству Босне и Херцеговине, о будућој пропасти цијелог Српства. „Мајчино их млеко разгубало.“

Знамо и ми амо, камо ли не ћете знати ви тамо разликовати фингиране, лажне родољубе, страдалце и мученике, од истинских родољуба, страдалаца и мученика. Лацко, Ранковић, Узелац и слични им, грозни су примјера у суврменој повеспици српској. Искрени Србине! Пази и чувај се особито од двоножних вукова, јер су опаснији од дивљих.

Ћуприја 15 маја. Од месец дана, с позиције враћене три батерије са свом убојном спремом и људма станује овде, и 13 тек. беше случај де је један од врли бораца ових батерија по имену Милан Нешић каплар, родом из Петке округа београдског од запаљења грева у овд. болници умр'о, а 14 т. сарањен.

Смрт Миланова коснула је јако његове старешине, усљед чије о њиовом трошку набављене су нужне спреме, звона и све што је требало у цркви плаћено.

На спроводу беше вод топција, више нижих чинова, официра, учитеља са ученицима који му до гроба певаху „свјати боже“.

На улици вароши где је спомен учињен један од другова по имену Мијаило С. Петровић наредник говорио је смртни опроштај:

„Другови! Пре но што спустимо у хладни гроб кости умрлога каплара Милана Нешића, нашег ратног друга, пре, но што се опростимо, са његовим хладним укоченим телом; пре но што му последњи пут кажемо: „путуј мирно у царство небесно наш ратни друже“, треба да прозборимо коју о његовом карактеру, о његовом јуначком држању у рату.

Да, каплар Милан, беше и као војник и као човек племенита карактера; беше хладан као јунак, беше војник на своме месту. Као топовођа у најжешћој борби не одвајаше се од свога топа, беше узор јунаштва својим друговима — војницима, храбрио их је.

Кад дођеш у царство небеско, примићете у крило стари чича Рајић, који је на Љубићу пао: „Од сто рана од сто јатагана“, бранећи топ свој; тога оца српских топција; — поздрави Милане, кажи му, да његови потомци исто су такви јунаци као што он беше; кажи му да је онака иста крв у његових потомака, каква је текла у његовим прсима и његових ратних другова, који су том истом крвљу купили слободу данашње Србије.

Као јунаку било би приличније, да си од непријатељског зрна пао код свога топа, да је твоја јуначка крв полила онај топ кога си ти у рату водио; али судба је тако хтела; ти више нећеш водити онај топ који је грмио у славу српског имена, који је потресао Турску царевину.

Наше ђедове који су на бојишту попадали за ослобођење наше мајке Србије, поздрави, кажи им, да се са поносом називамо њиховим потомцима, а наше на бојишту попадале другове поздрави. кажи им, да је њихова јуначка крв освећена.

С богом Милане! С богом наш ратни друже, — ако бог да, те опет загрми топ, у славу наше нове Србије, уз одјек тога топа споменућемо име твоје.

Немаш овде родитеља, да пролију болну капљицу из својих старих очију за својим сином, немаш сестрице да закука за братом; љуба ти је далеко, да нариче за својим војном, кога је са веселим срцем на бојиште опремила, — у место свега тога, загрмиће плотун српских пушака, више гроба твога, а ти прими то, као последњи опроштај од твојих ратних другова, који ти са срцем пуни туге кажу:

„Лака ти црна земља, наш ратни друже“.

Ми ову белешку доносимо тога ради, што желимо да наши неборци и страни свет види, какова је слога код Српског војника и љубав наших војних старешина према лицу, који носе име вредног војника.

Нарочита захвала у овоме припада г. г. Обтрићу и Јови Петровићу капетанима.

ВЕСТИ ИЗ БОСНЕ.

= Сарајево, 12. маја.

Тешко да ћете икад ишта чути из несретне Босне осим осим црних вијести и црнијех дијела. Бог. небо, па и све светог и праведног што има — ако има и на небу и на земљи, као да су вјечити завјет учинили, да несретној Босни осим нарицања и кукања, плача и уздисаја, бједа и невоља, глобљења, паљења, злостављања, мучења, мрцварења, убијања и све што пако измислити море и зна; ништа друго у насљедство оставили нису. Кад се преставници и пуномоћници двају царева састаше, опријатељише и деснице у знак мира и љубави једни другим стиснкоше у св. Стефану, мишљасмо: е ће нам измучени и изпаћени бједни народ једном, душом мира, спокојства и слободе, данути, и двери лепше будућности отворити му се. Надежда, као и сан, љуто нас несрећне обману, и ми постадосмо грознија биљега и жртва свију насиља и безакоња звјера Турчина. Без икаква зазора јавно су на дневном реду код нас убијства, отимачине, сваковрсна насиља и све што Турчину зликовцу ћеиф припали; без да му подла зликовачка власт на пут стане. Шта више она им у свему на руци стоји, тако да су се већ без икакове опреке неке чете организовале по цијелој Босни под водством највећи зликоваца и крвопија крста, које ће по несрећној Босни крстарити, и наш биједни народ таманити. Први удари разбојничких чета јако су се осјетили, и то највише у санџаку сарајевском, гдје им је легло. Већ невина крв хришћанска поче натапати земљу, 4 тек. погину у сред сарајевског поља узорити Србин Петар Његић младић у 25 год.; уби га познати зликовац Селим Требињац субаша зликовца Аци Зајим бега Мутевелије — начелника — сарајевског. 5 т. у пола дана у сред вароши Власеници Фазло Накшићанин — кога пропусти мјестна власт из Кршле, гдје је као притворен стајао за убијство на ускрс учињено над ђуром Деовићем из села Залуковика близо Власеница — нападе и уби честитог Србина и трговца Лазара Петровића у сред његова дућана. Јавно нападање по путовима и на куће, то је обична појава, а несрећни сељак не смије ни зуба обијелити. Сваки дан догађа се по неколико случајева. Сељаци јатомице врве у Сарајево на тужбу вапијући и молећи за помоћ и обрану; ал коме? и од кога? Ваљда ће им помоћи мастикар Махзар-паша, ил Сарданапал Костан-паша ил Муфтија митрополит Антим-паша? гори од горега црној мајки су сви једнаки! —

Сад овога часа видјех тројицу грозно измрцварени Срба из Довлића сат од Сарајева: Стојана и ђуру Ковачевића и Ристу сина Стојанова. Синоћ у први мрак нападоше им на кућу Алија Бурек и Ибраим Лијић редифски бјегунци — или боље рећи, владини изасланици — родом из Сарајева и звјерски их измрцварише, а кућу опљачкаше. Ђуро тешко да ће жив остати. И поред свих тих безакоња влада нема брige ни у врх пете!

30 пр. из вјечних мука у вјечно блаженство престави се заробљеник Црног Потока народни мученик Ђурађ Вучковић из Билића. Лака му црна земља. 30 пр. аташе генер. аус. унг. конс. у Сарајеву Теодор Милинковић оде у ајилук до Сјенице, а можда и до Митровице, права цијел путовања непозната; ал на сву прилику да нека стратегична мјеста проучи. Паметније би било, да у својој кући проучава положај, и то негдје около Карпата; јер неуморимом козаку Балкан није препрека, него шала!

Међу Турцима велика узрујаност и спремање за рат.

Народна привреда.

— Из **Осека** јављају нам, да је тамошња „комерцијална и ескомптна банка“ у ванредној својој скупштини, која је накнадно држана после главне скупштине, закључила да се овај новчани завод расточи, т. ј. да ликвидује. Осечка штедионица имала би спровести ликвидацију, но тамошњи суд закључи да овај случај сматра као конкурс те наименује управника славонске централне штедионице и умировљеног варошког благајника Нешковића за привремене кураторе масе Овај поступак суда узнемирио је веровнике, те исти преко председника банке Карла пл. Михаловића и њеног адвоката др. Суботића при рочишту израдише да се нови стараоци именују, из разлога тога, што воровници немају поверења к онима, које је суд именовао. Усљед тога дадоше ови последњи оставке и нови избор паде на управника осечке штедионице Карла Шандора и дра Суботића. За тим се приступило избору веровничког одбора. Веровници су против конкурса уложили призив, сматрајући да је више у њиховом интересу ликвидација.

— Са **Мораве** у Србији пишу нам: У околини Мораве усеви у опште сви богато су понели а тако исто воће и виногради. Кошење ливада одпочето а за овим и кошење јечмова. Храна из освојених крајева коју трговци доносе, продаје се за сад овде: кукуруз 100 ока 120 гр., брашно пшенично 65 до 70 пара ока; лебац печен 75 пара ока; месо јагњеће 2 и $2^1/_2$ гроша ока. Коже јагњеће од 12 до 14 гр. чивт, вуна од $6^1/_2$ до 8 гроша ока.

ВЕСТИ ИЗ НАРОДА.

— Из **Београда** јављају нам ово: Кад је одређена официр дошао у апс к Јеврему Марковићу, да му објави да ће да се изврши над њим смртна пресуда, Јеврем је спавао. Официр га пробуди и саопшти му грозну вест. Јеврем на то запита официра: Смем ли с киме говорити? Официр му одговори: Несмете! Јеврем: Зар ни са женом својом несмем? Официр. Не смете! Јеврем: Ни с попом? Официр: Ни с њим! Јеврем: А смем ли се с вама разговарати? Официр на то збуњен одговори: Са мном можете. Јеврем за тим полети к официру, да отме од њега револвер, јамачно с намером, да се сам убије; но војници, који су били у пратњи, отму му руволвер, вежу га и одведу на губилиште, где су га стрељали. Супруга стрељаног Јеврема молила је, да јој се изда мртво тело Јевремово. Ни то се није допустило.

— Из **Земуна** јављају нам, да је прекјуче и Чумић стрељан. Огорчење је у Србији највиши степен достигло. Најбољи патриоти у страху су великом и зебњи зарад догађаја, који могу наступити.

— Из **Београда** јављају нам, како је супруга стрељаног Јеврема Марковића, не знајући шта је с њим, телеграфисала му, да јави о себи како му је, па не добивши одговора, већ наумила била да сама пође у Аранђеловац, те међу тим стигне на телеграфску штацију београдску одговор овог грозно-ироничног садржаја: „Адресат је под земљом, депеша не може му се предати, с тога се враћа натраг.“

— У **Земун** је — приповедају нам путници, који данас од онуд стигоше — стигао јуче, у петак 19. (31.) маја у 3 сах. по по дне заповедник војничке крајине, ђен. Филиповић. Још исто поле по дне држао је војену смотру над земунском војничком посадом, данас у суботу походиће државне и општинске уреде, а у понедељак школе и друге заводе. Како ђенерао заповедник путује званично, то су га сви уреди и корпорације у Земуну са варошким градоначеоником на челу званично дочекали. Надамо се опширном извештају од нашег земунског дописника о тој ствари.

МЕСТНЕ НОВОСТИ.

— Накнадно јављамо, да је владика Штросмајер за време бављења свога у Варадину био на обеду код тамошњег католичког пароха г. Округића и да је том приликом напио за слогу Срба и Хрвата.

— Како смо извештени, долази овамо у понедељник фелдмаршал Филиповић, који ће овде у Варадину прегледати војску, а за тим ће отпутовати у Осек. Он долази из Земуна.

ПОВИ САД 20 маја. Кад смо у једном недавном броју нашега листа написали уводни чланак о српско-хрватској заједници у ово време, онда је мађарски лист „Келет непе“, напомињајући и нешто наводећи из тог чланка, казао, како усљед победа руског оружја мора да гајимо веома смеле замисли, кад говоримо о заједници српско-хрватској. Загребачки „Обзор“ сигурно да утеши свог будим-ештанског колегу написао је чланак „Српско-хрватска заједница у свако вријеме“, па је у томе чланку назвао нас варварима и башибозуцима и рекао, да с нама слоге не потребује. Ако је речени мађарски лист мислио, да су наше замисли у толико смионе, што смо помишљали, да је заједница с Хрватима у опште могућа, онда је погодио, ако би се т. ј. „Обзор“ узео као верно гласило читавог хрватског народа, што ми сумњамо не само у интересу српско-хрватске заједнице, него и у интересу самог хрватског народа.

— Јавили смо нашем свету, да је накладом овд. нар. штампарије изашла „Историја бугарског народа“, коју је написао др. Милан Савић. Сада можемо ту пријатну вест саопштити, да је брат Бугарин г. Коцов, тајник у начелништву видинског округа, намеран, да речену књигу са српског на бугарски преведе. Тога ради обратио се на писца самог ради дозволе превода. Саопштавамо ово као један добар знак узајамности српско-бугарске, која ће се још боље и гранатије развити, ако интелигентни синови та два народа буду и - крено и истрајно на томе радили.

Белешке.

— Тело чувеног чешког молера Јарослава Чермака, који је не давно умрло у Париву, биће пренето и покопано у Прагу по жељи самога покојника. Састављен је у Прагу већ и одбор који се за то стара.

— Гласовити бакроревач у Риму, П. Манчун, родом Дубровчанин, одликован је за уметност од талијанске владе крстом витешким талијанске круне.

— Онај исти католички учитељ у Карловцима, Ситарић, о ком нам је дописник наш из Карловаца писао како се прославио спаљивањем српских застава, премештен је на општу „пучку“ школу у Ветово.

Чувени професор Фирхов у Берлину има од једнога Бугарина лубању, па хоће на темељу исте да докаже, да Бугари нису словенског него турског порекла. На ту ц ељ добиће Фирхов још 15 глава од оних Бугара, које су Турци потукли у Кадићоју. Исте главе препарираће му др. Марковић у Свиштову.

НОВИЈЕ.

— На *угарском сабору* у оба дома проглашено је десет нових закона, који су добили превишњу санкцију; међу њима је и познати чемегијев казнени закон, закон о индемнитету за 1878. год. и закон о порезивању шума и пашњака у бившој војеној крајини.

— Из *Беча* се јавља, да Аустро-угарска влада намерава дуж савске и дунавске границе скупити и поставити повећа војена одељења. То се на име види из тог, што је заједничко ратно министарство израдило елаборат, те ће позвати дунавско паробродско друштво, да на основу тог елабората уреди пловеће

амбуланције на Сави и Дунаву. То ће друштво на име о трошку заједничког ерара набавити шлепове за пренос болесника и спремити нужне реморкере. — Начеоници санитетског одељења код главног војеног заповедништва у Загребу и војен. заповедн. у Задру, Темишвару и Сибињу позвани су, да предложе, које би здравствене мере требало употребити, ако би се у позно лето сакупила већа војничка одељења у дотичним крајевима. Ако се буде само делимице мобилизовало, не ће бити аванзмана у војсци, по што ће се за сад војена одељења само толико попунити, да доспеју до нормалног броја у ратно време, и по што се не мисли постављати нова одељења, дакле не умножавати садашње стање војске.

— У *Бечу* се у меродавним круговима, јавља „П. Лојд", једнако тврди, да ће се конгрес састати о рикокат. духовима, јер нема никакових мериторних препрека, које не дају, да се разашље позив на конгрес. Поуздано се тврди, да је Шувалов покренуо питање о повлачењу руске и инглеске убојне силе од Цариграда. Мисли се, да од претходног уређења тог питања не ће зависити састанак конгреса.

— Из *Берлина* пак телеграфишу истом листу, да је Немачка 18. (30.) маја разаслала позиве на конференцију. Бизмарков званични стан уређује се за седнице конференцијине. Конференцији су уступљена и некоја претпитања.

— Из *Лондона* се јавља, да се с тога тако отеже с позивом на конгрес, што имају још неке ствари да се уреде међу Инглеском и Русијом, а то је нужно за то, да се осигура миран ток конгреском већању, а не да конгрес сам да повод могућем рату. Још није на чисто питање, да ли ће се неки војени аранжмани (код Цариграда? — У.) удесити пре конгреса или тек на њему.

— Из *Београда* се јавља, да ће Ристић заступати Србију на конгресу. Тамо ће га пратити његов тајник Бетан, један штабни официр и два државна саветника.

— Бечкој „Преси" телеграфишу из *Цариграда*, да ће над војском скупљеном у Митровици у Старој Србији узети команду Хафис паша. — Нови ратни министар Махмуд Дамад паша полази ове недеље у Сан Стефано да конферише с Тотлебеном о демаркацијоној прузи, која се има повући, — Како се доврши истрага о побуни у чераганском двору, саставаће се нарочит суд, који ће судити бунтовницима.

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ."

(При закључку листа приспео.)

БЕЧ 20. маја. У Довер приспеше три немачке ратне лађе; несрећом удари „Краљ Виљем" о оклопницу „Велики Курфиршт" и то код Фолкстона. „Велики Курфиршт" на мах утопе. „Краљ Виљем" осакаћен уђе у пристаниште, када је међу тим приспео немачки престолни насљедник из Лондона. „Курфиршт" беше једна од највећих немачких оклопница, а бројала је 500 момака. Сви се удавише само се 80—100 људи спасло.

— Уз данашњи број разашиље се дотичним претплатницима 21. број „Завичаја."

Позната је чињеница да и најбољи предмети неко време потребују, да се код публике уведу, као што у знаности већ одавна позната и употребљивана средства истој судбини подлеже. Код уважана Guyot-ових катранени капсли опазило се исто искуство, и тек после кад се о њиховом изврстном сада сасвим оправданом дејству код свију бронхијални и катархални болести, код захладе и вратобоље осведочило, јесте њихова свестрана употреба за констатирати. — Guyot-ове катранене капсле замењују са задовољством сваку врсту тисана, пастила и микстуре. — Доказано је чрез први медицински ауторитета, да њихово успешно дејство скоро искључиво подсећа на изврстни норвежки катран, који се код прављења истих употребљује. (Исти се добива, како је познато, из норвешке јеле — abies excelsa. —)

Велика обљубљеност, коју Guyot-ове катранене капсле од дуже времена у Француској, Белгији, Холанду и Немачкој уживају, где се у свачијим рукама налазе, изазвали су наравно многа потварања, чега ради се изрично упозорује, да се само онда на извршност и тако на деловање рачунати може, кад се прави француски препарирати употребљују. Особито од како су у Аустро-Угарској уведене, искресле су више потворина, које, како је доказано, врло далеко за француским заоставју. Неможе се публика доста од тих силни немачки и аустријски потворина упозоривати, које у каквоћи и деловању са француски за сравнити нису. Сваки флакон Guyot-ових катранени капсли носи подпис Guyot-ов у 3 боје, на чега особито пазити ваља.

Неумотане непродају се никада.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

ЗА ИСПИТЕ И ДРУГЕ ПРИЛИКЕ.

Сад је баш изишла из штампе IV. књига наше „библиотеке за мали свет"

ДАНИ ОДМОРА

дарак доброј деци

од ЧИКА СТЕВЕ

урешен са 7 слика.

Садржај је овој лепој, поучној и забавној књизи, 48 страна великој, овај: 1. **Да сам ја краљ**, песма чика **Јове Змаја** (са сликом.) 2. Мали јунак. 3. **Коњик**, песма од **чика Јове Змаја** (са сликом.) 3. Свака тица на свом гњизду најјача (са сликом.) 4. **Брата се дури**, песма од чика **Јове Змаја** (са сликом.) 5. Цвета и верно псетавце. 6. У пролеће (са 2 слике.) 7. **Мачково јадање**, песма од чика **Јове Змаја**. 8. Далеки пут. 9. За добре рачунције.

Цена је књизи 20 новч.

Школским одборима, учитељима, дајемо на поручених 5 ком. 1 комад на дар. Распродавачима и књижарима обичан рабат.

У Н. Саду пред Спасов-дан.

Српска књижара браће М. Поповића.

У „српској народној задружној штампарији" у Новоме Саду могу се добити ове књиге:

ИСТОРИЈА БУГАРСКОГА НАРОДА

ДО ПРОПАСТИ ДРЖАВЕ МУ.

написао

Др. МИЛАН САВИЋ.

ЦЕНА ЈЕ КЊИЗИ 50 НОВЧ.

Ова књига штампана је на лепој хартији у формату обичне 8-не и броји 128 стр. и 4 листа

Друго издање брошире

БОСНА ЈЕ СРПСКА

ИЛИ

ОДГОВОР НА „РАЗГОВОРЕ"

ДОН-МИХ. ПАВЛИНОВИЋА.

И

ДВА ПИСМА

професора **А. А. Мајкова** о Босни.

Ова књижица има 4 штампана табака обичне осмине. Цена је 25 новчића.

ВОЈВОДА БОСАНСКИХ СРБА

ПОП-ЂОКО КАРАН-КАРАНОВИЋ

од Владимира Красића.

Ова књижица има 2 штампана табака. Цена је 20 новчића. Уз ову књигу штампана је и слика поп-Каранова.

Најновије попуњено и са свим поправљено издање школске књижице

НЕКОЛИКО СРПСКИХ

НАРОДНИХ ПЕСАМА

ЗА УЧЕЊЕ НА ИЗУСТ У СРП. ОСНОВН. ШКОЛАМА.

Ова књижица штампана је у формату обичних школских књига на лепој углађеној хартији и броји 84 стране.

Цена је књизи 15 новч.

Школским властима, као и гг. учитељима и учитељицама продајемо по

10 новчића.

На захтевање шаљемо ову књигу бесплатно на углед.

СРПСКЕ НАРОДНЕ ЗАГОНЕТКЕ

ПРВО КОЛО

од др. Ђ. Натошевића.

Ово прво коло има свега 353 загонетке, и броји 40 стр. мале 16-ине, цена је 10 новчића.

На све ове књиге дајемо књижарама и растуривачима уобичајени рабат.

Наруџбине нека се изволе управљати на „српску народну задр. штампарију".

Српска народна задружна штампарија
у Новоме Саду.

СЕДАМ СВЕЗАКА

„Илустроване ратне кронике"

(29 табака са 104 слике)

у меком повезу за 3 ф. а у лепем тврдом укоричеком везу за 4 ф. може се добити у

ШТАМПАРИЈИ А. ПАЈЕВИЋА,
у Новоме Саду.

СПИСАК

добровољних прилога „црвеном крсту" београдском, који су после беседе стигли на председника одборског г. К. Г. Хариша и тек накнадно послати на своје определење у Београд.

Из Петрова Села. Скупиле гђе Софија Загорица, Шарлота Татковић и Савета Стакић. По 5 ф. Софија Загорица и Јелена Загорица. По 3 ф. Пента Поповић свећеник. По 1 ф. Адолф Дајч. Имре Рожа плебанош. Бернат Фишер, Фурица Балубдић здв., Свет. Стакић, Моја Цвејанов; гђе: Ката Михајловић, Јулка Слепчевић, Ката Ристић, Јелена Сукалић, гђица Тина Вујићева. По 60 н. Павле Хорват Цонгради. По 50 н. Иштван Хорват чонгр. Једна Српкиња, Новак Лев, Марко Лев. Милош Алексић учитељ, Дафина Димић, Игнац Адлер, Исак Фишер, Пал Нађ кантор, Јожеф Михаљ учитељ, Шарлота Титковић, Стана Стакић. По 40 н. Пава Марковић, Н. Н., Вера Ороси, Луиза Варга, Хорватовић комесар из Ст. Кањиже. По 30 н. Јулка Андре, Сима Вајнбергер, Филип Хајдушка, Игња Кениг, Јова Дормошки, Имре Молнар учитељ, Ј. Вајдингер, Роза Молнар, Јула Бошнар, Имре Триполски, Игња Ајбевшиц, Адолф Фишер. По 20 н. Никола Гагић, Агоштон Дроздик учитељ, Манојло Малешев. М. Пеце, Јела Лађанска, Самоило Вајнбергер, Јожеф Мијула, Стана Бугарска, Ј. Пеце, Симон Клајн, Марица Стајић, Иштван Тот бећар, Ката Данчо. По 10 н. Мађаш Киш. Лаза Менцер. Кристина Крестић. Савета Стакић 50 пара у ср. и 1 к. од 20 н. у ср. — Свега 39 ф. 10 н. и 2 к. у ср.

Из Томашеваца. Скупила гђица Даница Николићева. По 2 ф. Васа Радосављевић, Дан. Николићева мала Јованка и Мила. По 1 ф. Драгиња Исаковићева, Наталија Николићка. Јосиф Еђеди, Франц Кунић, Мориц Гликсман, Пера Петровић, Пера Топаловић, ђока Сударски, Петар Ђуркић, Непознати. По 50 н. Марија Поповићка, Наталија Крстоношића, Отилка Станковићева, Стева Поповић, Лаза Поповић, Богд. Поповић, Павао Сремац 60 н., Евгенија Ђуркић 40 н. — Свега 20 фор.

Сима Костић овдашњи свећених 3 ф. гђица Славка Атанасијевићева из Осека 6 ф. 30 н.

Оних 20 ф. што су скупљени у Томашевци послати су још у први мах у Београд, сад се само имена приложника накнадно штампају, а сад се послало 48 ф. 40 н. и 2 к. у сребру. Према томе је укупан чист приход од „беседе" 96 ф. 91 н. и 2 к. у сребру која је свота послата митрополиту Михајилу као председнику „црвеног крста" у Београд.

У Будим-Пешти 25. априла 1878.

МИЛАН И. ДАВИДОВАЦ. КОНСТАНТИН Г. ХАРИШ, председник.

Исправак. У извештају о беседи штампаном у бр. 46. штампана су нека имена прилагача погрешно а имају се овако исправити: др. Милош Рајић, Рушњов, Др. Ранко Гранић, Јохана Бајића од Варадије, владика Војновић, Милош Рунић. —

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. *Биз. у Сл.* Јављамо вам као одговор на ваш последњи захтев, да не можемо чекати још месец читав. Мислимо, да смо доста чекали и да је томе крајње време.

РЕД ПЛОВИДБЕ

ПУТНИЧКИ ПАРОБРОДА.

Из Н. Сада од 4. марта до даље наредбе

У Земун: сваки дан у пола 5 сати по подне (изузимајући понедељник).

У Тител, Земун и Оршаву: средом и суботом у пола 5 сата по подне.

У Пешту: сваки дан у пола 11 сати пре подне (изузимајући четвртак). **Оправништво.**

Курс бечке берзе 20. маја (1.) јуна

5% металици	64.—
5% народног зајма	66.50
Аустријска златна рента	73 75
Угарска златна рента	88.35
Државни зајам од 1860 г.	114.50
Акције банчине	810.—
Кредитне акције	230.50
Лондон	118.65
Угарске разтеретнице	78.75
Темишварске разтеретнице	77 50
Ердељске разтеретнице	77.50
Хрватско-славноске разтеретнице	76,50
Сребро	103.40
Ц. кр. дукати	5.60
Наполеондори	9.48½
Немачке марке	58.50

ОГЛАСИ.

Мануфактурна трговина

С. МИРОСАВЉЕВИЋ

у Новом Саду

треба једног спомоћника. 1—3

ОБЈАВА.

Од стране властелинства илочког се овим обзнањује, да ће се „властелинска пустара у хатару манђелошком састојећа из 216 јутара орање земље и 5 јутара ливаде по 2000 □° од 1 новембра 1878 на 6 или 10 година путем оферта у закуп дати.

Дражбени увјети могу се у властелинској писарни у Илоку свагда увидити, камо се и понуде провиђе са нежаобином од 250 фор. а. в. најдаље до 20 јуна т. г. одправити имаду.

У Илоку 28 маја 1878.

Надзорништво властелинства илочког.

КУЋА

на главној пијаци у Новоме Саду, под бр. 861. где је апотека, продаје се из слободне руке. Ближе услове даје правом купцу Константин Николић, адвокат у Новом Саду.

ПРАВО ВАЊСКО ПИВО

у флашама

од

Anton-a Dreher-a

може се искључиво само у његовој пивари у Steinbruch-у или у његовом

ГЛАВНОМ СТОВАРИШТУ КОД

Dietrich & Gottschlig,

Budapest, Waitznergasse Nr. 14.

добити.

Пивара јамчи за ваљаност само оног пива у флашама, које се од ње саме или од Dietrich & Gotschlig-а повлачи.

Препродавци имају особене цене.

Паковање је извртно, јер се у јаким сламњим завојима пакује и то 50 флаша у сваком сандуку.

Обширне ценовнике на захтевање франко.

3—6

Мануфактурна радња

МАРКА СТ. ГЕОРГИЈЕВИЋА

у Руми

потребује два млађа помоћника; који мађарски говоре, имају првенство. 3—3

Обезбеђење против туче!

ПРВО ОПШТЕ ДРУШТВО ЗА ОБЕЗБЕЂЕЊЕ

У ТРСТУ

АССИКУРАЦИОНИ ЂЕНЕРАЛИ

обезбеђује усеве и винограде ПРОТИВ ТУЧЕ; а рану, стовариште, дрва, зданија и т. д. ПРОТИВ ВАТРЕ ПО НАЈПОВОЉНИЈИМ УСЛОВИМА.

Осим тога још и ЖИВОТ ЧОВЕЧИЈИ У СВИМА КОМБИНАЦИЈАМА.

У Новоме Саду месеца маја 1878.

Д. КОДА

главни отправник друштва

АССИКУРАЦИОНИ ЂЕНЕРАЛИ

У ТРСТУ. 4—6

Обезбеђење против ватре!

Обезбеђење живота човечијег!

Обезбеђење против туче!

Због богато снабдевеног стовариште препоручује по јако спуштеној цени

кројно помодне беле и галантеријске робе трговина

ГИГА ВЕРИГА У ПАНЧЕВУ

листера, бареша, гренадина, перкала. кретона, разне свиле, кадифе, платна. 500 комада сунцобрана по најновијем виду изведених од 1 ф. до 12 ф. Најновијих марама и женских огртача.

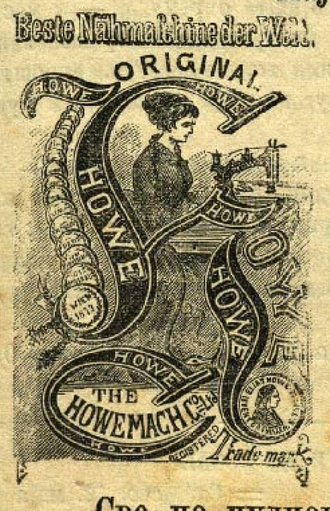

ШИВАЋИХ МАШИНА

свију система на одплату без повишења цене по 40 ф. 50 ф. и 60 ф.

ДЕЧИЈИ **КОЛИЦА** са **кровом** и **завесима**

врано и бело бојадисана

Све по чудновато јефтиним ценама. Спољашњи налози извршују се франко најтачније. 3—3

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић. Издавалац „Задруга за срп. нар. штампарију." Српска народна задружна штампарија.